

MINERVA

Diară literară, beletristică și de distracțiune.

Apare în 1 (13) și 15 (27)
a fie-cărei luni.

Proprietar, editor și redactor responsabil:
George Curteanu.

Prețului: pe an 4 fl., pe 1/2 an 2 fl., pe 1/4 1 fl.
Pentru România și străinătate: Pe an 10 fr.
Prețul e a se solvi înainte.

DOCHIȚA.

Novelă

de

T. Simtionu.

III.

Dela Ispasă trecuseră vr'o câte-va zile.

Era iarăși o sêră plăcută!

În sată era mare fierbere.

Se aușiau în depărtare chiotele și doinele frumoșe ale feciorilor, cari se întorceau dăulindă dela munca câmpului, se aușiau mugetele vacilor, cari se reîntorceau în fuga mare dela pășunc spre casă, unde le așteptau drăgălașii lor viței, iar din coșurile caselor eșia ună fumă puternică, care învăluia satulă într'ună vëlă negru... femeile aprinseseră focurile, ca să pregătescă de cină pentru ai lor.

Pretutindenea era șagă, pretutindenea fericire și mulțămire, pentru-că ziua fusese bună, iar muncitorii mulțămiiți cu lucrul lor.

Dochița încă se întorcea dela câmpă dimpreună cu mai multe surate d'ale ei.

Dacă ar fi vëdută cine-va cu grebla pe umeri și cu o pălărie mare de paie în cap, care îi apêra fața de arșia sôrelui, coborîndă cu pași mărunți pre costa delului, printre răstoece, ar fi remasă loculii și ar fi admiratâ într'ênsa chipulă unei adevêrate româncuțe, care se întorče dela obositorea muncă a câmpului, dar care totuși este atâtă de răpitoare în ținuta ei, încâtă nu puteai să treci pre lângă dênsa, fără a te întorče și a privi în urmă-î până ce o perđi din ochi.

Suratele ei veneau rîdêndă și cântândă, urmărute de câți-va feciori, cari le făceau frumosulă, dar ea mergea mai la o lature tăcută și cu privire așintită la pământ.

Pentru ea rîsulă afară din cale alu surateloră ei devenise acum nesuferit; îi plăcea să-și petrecă timpulă mai la o parte, singură; îi plăcea să se gândească și iarăși să se gândească — și se supêra, când cineva îi intrerupea gândurile prin câte o vorbă.

George îi spusese, că o iubese. Și gândindu-se că ea este iubită de George, fața i-se înroșia de bucurie, buzele îi tremurau de plăcere, — simția, că ună transportă dulce îi trece prin inimă și îi venea ună dragă de lume, încâtă ar fi voită se totă trăiescă. Dar acele transporturi dulci pierreau repede și în locul loră venea îndoială: „Dar dacă George rîde de mine, dar dacă elă numai glumesc!”

Ajungêndă în sată ea merse dreptă acasă și după ce-și puse grebla josă de pe umeri și pălăria cea de paie de pre cap, își sufulcă cămașa la mânice, se apucă și mulse vâcuțele, pre cari tatălă său numai mai înainte le legase în ogradă, dădă de mâncare la galițele, cari coteorozeau în jurulă ei, după aceea mulcomi purcelașii, cari vëdêndă-o că este acasă, începuseră a țiu de-țt asurđiau urechile și isprăvindă cu tôte acestea câtă ce ai bate în palmi se apucă și făcă de cină pentru tatălă său.

Nenea Terinte se uită la ea și îi curgea lacrimile de bucuriă. Și cum nu, me rogă, căci ea era toiagulă bêtrânețeloră lui, ea era tătă bucuria și nădejdea lui.

— E ochită mamă-sa, e ochită mamă-sa, leită sleitū, — murmură nenea Terinte stergêndă-și lacrimile de pe obrazul.

Cina era deja gata.

Nenea Terinte după cină se pusese în ascernută, iar Dochița eșise pre prispa casei, ca să se recorescă absorbîndă aerulă aromatică alu sêrei și începuse a cântă o doină jalnică.

În acêstă stare stătuse ea multă timpă și cum cânta își uitase de sine.

Deodată însă începă a murmură:

— De trei ori l'am amănată pre George cu răspunsulă meu, de trei ori i-am spusă: „pe mână George, pe mână, astăđi nu-ți potă dă ună asemenea răspunsă“, dar așa nu va mai merge. Și la ce? Eu vëdă bine că-lă iubescă. Vëdă bine, că imi tremură inima, când me gândescă la elă și cu tôte acestea, când me rogă cu atăta focă ca să-și spună, pare-că o presimțire me îndemnă să-lă amănă de ađi pre mână. Mai multă însă nu îlă voui amănă... mână îi voui spune, că și eu îlă iubescă... la dracu, nici când nu am fostă așa de tăcută ca și fața de elă.

Dicêndă acestea ea stătă puțină cu capulă plecată la pământă și apoi ca desteptată dintr'ună visă reluă iarăși:

— Trebuie se facă ceea-ce mi-am pusă în gândă, numai dacă ar fi adormită tata.

Ce voia să facă, asta o vomă află din cele ce urmază.

Se ridică de pe prispa unde ședuse și intrând în casă în vârful degetelor să apropie de tatăl său care dormia dus.

Incredințându-se că tatăl său dorme, eși tiptil-tiptil din casă și după aceea pe porțiță, iar de acolo — privind odată în toate părțile și fiind sigură că nu o vede nimenea — o apucă pe o uliță dosnică a satului.

Acelei uliți dosnice îi diceau sătenii Valea-vulpilor. Dacă mergi pe Valea-vulpilor ca vr'ună sferță de césu, te pomenesci într'o poeniță mică dar tare frumoasă și trecându acea poeniță să face unu delușorū încercatū de brădetū, lângă care se pōte vedē o colibă dărăpănată, la gura căreia în timpul verei — mai cu sēmă sēra — se vede fumegându unū focū făcutū din vrēscuri.

Dochița străbătū Valea-vulpilor, trecuse prin poeniță și nu se opri decâtū lângă coliba cea dărăpănată, în ușa căreia ședea o țigancă bătrână, mestecându cu unū mestecătorū în ceanulū, care clocotea cu nescapă pre focū.

Pe dată ce o vėdū baba, încetă d'a mai mestecă în ceannū și îi sări înainte.

— Măncă-ți-ași ochii cei negri ca pēna corbului, frumoșa satului, dar ce pacoste te-a făcutū ca să te gāndesci la mine, — începū a hodorogi bătrāna.

Acēstā țigancă bătrānă nu era alta decâtū vestita baba Parasca; ea se hrānia cu descāntece, scia face de doochiu, scia descāntă de buba nēgră, de buba vėnėtă, de buba roșiă, șcia face pe întorsū, avea o mulțime de buruienī de leacū și sătenii credeau mai multū în baba Parasca, decâtū în doctorii cei de pre la orașe, carī — după cum diceau ei — de multe-orī nu sciu decâtū să taie, unde este o lēcă de bubuliță, iar nu să se încerce cu lēcuri și să o tāmăduiescā. Mai scia baba Parasca și alteceva, numai cātū nu-i plăcea se spună la orī și cine, căci îi era tēmă să nu deē de rēu. Scia ea adecă să mai facă și de dragoste și încă te îndrāgea de-ți mergea vestea peste țēră și hotarā. Pe Trifonū alū Salomii l'a făcutū din omū cu mințile întregi de se sbātea ca unū șerpe în patū și nu și-a gāsitu astēmpērū pānă-ce nu i-a adusū mamā-sa cu dea sila pre Anuța, fata pārgarului, ca să stēe la capulū lui. Și lucrū de mirare, îndată ce a vėdutu pe Anuța lângă elū, s'a făcutū iarā omū ca ómenii și astādi Anuța îi femeia lui și trāescū bine de minune, încātū să nu poftescī dela Dumneđeu traiū mai bunū pe lume. Apoi mai scia baba Parasca să-ți spunā totū ce ai pāțitu și totū ce ai să mai pāțesci și așa nimerea, cātū credeai că nu-i curatā.

Dochița privi cu o óre-care temere pe țigancă și apoi dișe:

— Am venitū babā Parască, să vėdū și eu, dacā este adevēratū ce vorbescē satulū despre tine.

— O fi đeu, măncă-ți-ași gurița, căci la mulți le-a făcutū baba Parasca bine, pre mulți i-a tāmăduitū ea la bóle și mai pre mulți la inimă. He! he! Dochița dragă, ađi-māne voiū muri și eu ș'apoi vei vedē, ce va mai fi de ómenii din satū, când n'a mai fi baba Parasca, care le scia face, la unulū una, la altalū alta, care după cum avea voiā și nevoiā. Dar să lasū astea și să te întrebū mai bine cu ce potū

să-ți ajutū ție. Pare-mi-se că o afurisitā de dragoste îți stā la inimă, drācōso, și vei fi vrēndū să mai nebunescū și eu pre acelu fericitū, nu-i destulū că l'ai nebunitū tu cu ochișorii cei negri.

— Nu-sū tocmai așa frumoșā, precum me lađi, babā Parască, — dar cu tōte astea mie nu-mī trebuie să nebunescū pre nime. Eu am venitū, ca să-mī ceteșcī în palmă și se veđi cam ce felū de ursitā voiū avē eu pre lumea asta. Atātū e totū ce vreau să sciu dela tine, — reluā Dochița suriđendū.

— Dacā-i așa, atuncī șeđi aici lângă mine, copila mea, și-ți voiū spune cu ajutoriulū lui D-đeu.

Đicēndū aceștea baba Parasca așeđā pre Dochița pre unū bușteanū lângă dēnsa și după ce-și sterse ochelarii ce-i avea pre nasū și mai mestecā odatā în ceanulū de pre focū, luā mână cea drēptā a Dochiței într'ale sale, o puse apoi la frunte și începuse a boscōrodī nisce vorbe neînțelegē. Se sculā și făcū cruce în pāmēntū, în patru părți, apoi să așeđā iarāși la loculū ei și-i luā de nou mână Dochiței într'ale sale.

Privindū cu bāgare de sēmă deodată esclamā:

— Pfi balā necuratā, du-te în stanī de pētrā și în fundulū pădurilorū și nu te apropiā de acēstā copilā — și đicēnd acēstā făcū o față atātū de posomoritā, încātū pre Dochița o luā grōza.

— Dar ce e babā Parască, — începū Dochița.

Baba tăcū puțințelū. Dădū din capū, se uitā odatā lungū la Dochița, apoi continuā:

— E rēu draga mea, e tare rēu; mai bine aș face, dacā nu ți-ași spune, căci te-ași scāpā de multe supērări, dar iarāși, totuși mai bine ar fi să scīi, ca să te aperī de nenorocirile, ce-ți plutescū dēsupra capului.

— Dar spune-mī babo ce este — reluā Dochița spāriatā, — spune-mī așa, cum imī va fi ursita, ca să sciu, ce rele voiū avē să îndurū în viēțā.

Țigancā mai privi odatā lungū la Dochița, apoi iarāși începū:

— Tu ai, copila mea, unū omū, care umblā tare după tine, care te are dragă ca ochii din capū. Nu este așa? spune-mī!

— Așa este.

— Acelu omū nu este unū săteanū de rēndū, dar este unū omū cu inimă bunā. Pre lângă astea să scīi, că mai ai o drōie de dușmanī, carī te-arū sorbi într'o lingurā de apă, numai să te stīngā de pre față pāmēntului. Asta însă nu trebuie să te supere, căci ei nu te vorū putē nenoroci. Veđi dunga asta dela mână? Acēstā aratā nenorocirea cea mai mare și acea nenorocire se va întēmplā chiar la casa vōstrā.

— Dumneđeule nu cumva...

— Nu potū să-ți spunū, draga mea, ce felū de nenorocire va fi aceea, pentru-cā nenorocirile suntū de multe feluri. Dar ascultā. Orī ce nācasuri vorū dá preste capulū teu, tu să nu te spārii de locū. Dacā satulū totū ar vorbi numai de tine, dacā toți ți-arū plānge de milă, tu nici atuncī să nu disperezi, ci punēndu-ți încrederea în D-đeu să lași ca să trecā furtunā preste capulū teu, pentru-cā după acea furtunā vei avē să trāesci încă o viēțā lungā și plīnā de fericire.

Dochița era tare înfioratā. Scia, că ce dișe baba Parasca este đisū.

Gācitōrea să sculā dela loculū ei, întrā în bor-

deiu și se reîntorse cu o legăturică în mână, apoi continuă:

— Ține această legăturică, în ca suntă mai multe feluri de buruieni descântate. Grigesece-le bine, căci ele îți vor fi de mare folos. Ascultă. În năcasul celă mai mare fierbe buruienile din această legăturică și te spală cu ele de trei ori și atunci de tine nimic nu se va pute legă, tu vei rămâne curată ca o flóre, și celă mai mare dușmană ală teu se va îndrăgi de tine, dar bagă de sémă, să nu te folosești de ele decâtă numai în nenorocirea cea mai mare.

Dochița luă acea legăturică și mulțumindă și gancei se pregăti să se reîntorcă spre casă.

Afară se înoptase de tot, precând ea alerga ca o fantomă prin întunecimea nopții.

Sosindă acasă, după ce se incredința din nou că tatălă său dormise voia să se arunce și ea în ascernută.

Deodată în odaia, în care dormia tatălă seu, se auđi ună gemetă lungă și nisce cuvinte neînțelese.

Dochița trase cu urechia și auđindă gemetulă și mai deslușită o cuprinse o spaimă grozavă, începă a-i bate inima și căđă pe patulă ce era în apropiere.

Dar suspinulă încetă și auđi respicată chiemându-o tatălă seu:

— Dochiță... Dochiță...

— Dumneđeule, ce va fi asta, tata me chiamă... și voia să mērgă, dar picioarele i se împleteceau încată nu putea face nici ună pasă.

Indată însă îi reveni curagiulă și aprindendă o luminare străbătă în casa, în care dormia tatălă seu.

Apropiându-se de dēnsulă vedă că elă plānge prin somnă și sguindu-lă de două ori îlă desceptă.

— Tată dragă, ce este cu d-ta, m'-ai spăriat grozav, — începă ea, privindă pe bētrānă cu atențiune.

— Tu ești lângă mine Dochiță, o ce bine e, că a fostă numai visă, — respunse nenea Terinte.

— Dar ce ai visată tată?

— Am visată, că nisce făcători de rele steteau cu cuțitele aridicate asupra ta, iar tu plāngeai și-mi cereai ajutoră. Eu însă se părea că eram legată și cu tôte frământările mele nu puteam sări întru apăra-rea ta. Atunci făcătorii de rele legându-te și pre tine se părea că voiau să dēe focă casei. Eu în desnă-đăduirea mea începui a suspină și a te strigă pre nume, iar după astea mai deșteptată.

— Dumneđeule ce visă îngrozitoră ai avută — începă Dochița tremurându de frică.

— Dar tu ce lucră, de nu ești culcată pre tim-pulă acesta? Mai lasă la pustia lucrulă și mergă de te culcă.

Dochița auđindă aceste înroși la față, dar nu di-se decâtă: „Nopțe bună, iubite tată, nopțe bună“ și apoi trecă iarăși în cealaltă odaia, ca să se culce.

— Ce bunătate de fată, dōmne, ce bunătate de fată— murmură nenea Terinte, după ce Dochița îlă părăsise.

Intr'acestea în pădurice iarăși se auđi doina cea jalnică, cântată din trișcă.

Dochița spăriată de nenorocirile ce i le prorocise baba Parasca și presimțindă că visulă tatălăi seu încă cobesce a rēu începă a plānge amară, murmurându:

— O! George, George, tu care ești bună, tu, care me iubescă, nu scă cātă de amară este inima mea într'acestă momentă, căci dacă ai scă nu ai mai cātă.

Terminându aceste cuvinte, ca prin farmecă încetă și cântulă; iar cumcă somnulă era departe de ea, asta ne-o putemă ușoră închipui. (Va urmă).

Nu-mi pasă!

*Că plouă, fulgeră, trăsnesce
Că-i mare vijelie
Și susă pe ceră se tânguesce
Proroculă vechiă Ilie:
Puțină îmi pasă mie!*

*Că n'am părinți și sorioare
Că n'am casă nici mēsă,
Că ntr'ale mele buzunare
Puțină intră și esă:
Și mai puțină îmi pasă!*

*Și dacă chiar din întēmplare
Am fostă amorisată
Și am cerută o sērutare
Dar corfă mi s'a dată: —
Oh... nici nu mi-a pāsātă!*

*Așa cu mare nepăsare,
Cu multă fudulie
M'am preumblată în lumea mare, —
Dar cum o să mai fie?
Rēspundă: „Ce-mă pasă mie!“*

Ilarie Chendi.

Ună copilă de conte.

Romană de Antonă Langer

tradusă din limba germānă de Dănilă Sānjoană.
(Urmare).

Măestrulă Nowotny lāsă sē-i cadă epistola din mână, își puse mână pe mēsă, capulă pe ele și plānse cu amară, după cum plānge cineva amorulă mortă ală junēții.

Lumina de pe mēsă arsesse mai tōtă și acum

rēspāndia numai nescē rađe nesigure și tulbură preste mobilarulă frumosă ală odăiei. In acelu semi întunecū apărū o figură albă, care se furișase pe ușă încetă ca o nālucă, nevēđută și neauđită de mēsariulă Nowotny. Era ceva demonicū în cātătura schinteitōre

și în mersul furișată alu figurei, care se țirise până imediatu la spatele mäsariului și se întinse preste umerii lui după epistola de pe mäsă.

Și era unü adevëratü demonü soția mäestrului Nowotny, numită de vecinî madame Drach — unü demonü mai rëu decätü spiritele cele necurate din povestî.

Ea cu vermele jalusiei în inimä neputëndü dormi, veđuse luminä în odaia bärbatului ei. Iute säri din patü, aruncä pe sine unü vestmëntü de nöpte și se furișä cu përlü despletitü și desculță prin cele două odäi, cari despärtiau pre cei doi soți. La ușa odäiei bärbatului sëu se opri, ascultä și ilü auđi suspinändü tare. Acësta era prea multü pentru firea ei neastëm-përatä. Incetü și cu precauțiunea unui furü deschise ușa și se țiri la spatele lui.

Privirea ei schinteitöre de mäniä și furiä cädü pe scrisöre, își încordä ochii câtü putü së-i potä spionä cuprinsulü, dar recunoscü, că epistola era scrisä în limba boemä, pre care ea nu o pricepea.

Nu-și mai putü predomni furia și mäniä, ce o tortura. Iși pusë degetele galbene pe umerii mäsarului, precum își înfige uliulü ghiarele în carnea präđiř sale și îngänä cu o vöce debilä de furiä:

— Ce faci aici?

Nowotny säri în susü ca și mușcatü de șerpe și luändü epistola în mäniä și punëndü-și mänilë crucișu preste peptü, privi sinistru spre muiere și nu rëspunse nimicü.

— Ce faci aici, te întrebü? — ãise soția, a cärei vöce era înecatä de mäniä.

— Veđi tu, — rëspunse Nowotny mai bländü decätü cum merita întrebarea — am cetitü o epistolä.

În Tiradele despre Madam Drach, imaginarulü „ea“ juca totdeuna rola principalä, muierea nu putea dá acestui „ea“ nice formä nice nume, cu tóte acestea „ea“ era totdeuna de față.

Din întemplare presupunerea ei se lovia atâtü de curiosü cu cuprinsulü epistolei, pre care o cetise deja mäsarulü Nowotny, încätü aruncä o umbrä posomorită preste fisionomia lui bärbätëscä, seriösä.

— Trebuie së fie ceva förte emoționätörü — continuä ea — căci ai și plänsü. Au nu te-am auđitü eu suspinändü, ha?

— Am plänsü întru adevëru și încä amarü.

— Așa? se pöte, că vinulü së-ți iasä prin ochi, altü motivü nu-mi potü inchipui pentru ce së te schiaunî, tu, care poșeđi totulü pe lume, ce numai pöte dori o inimä omenëscä — banî, o mäiestriä bunä, o muiere bravä.

— Și așa mai departe, o înterupse mäestrulü, știu eu, că tóte am a țile muțämî ție. Dörä mi-ai mai spus'ö de destule ori.

— Așa-darä pentru ce plängi?

— Pentru-cä-sü supëratü.

— Pentru-ce?

— Acea e secretulü meu.

— Aha! secrete are domnulü consorte! Asa? De unde e epistola, ce o ai în mäniä, de e permisü a întrebä?

— Din Boemia.

— Cine a adus'ö?

— Bietulü copilü, pre care l'ai alungatü dinaintea ușei ca pre unü cäne, deși e obositü de călätoria cea lungä încätü abia ilü mai ținü picioarele.

— Ce? Ias' së crepe cerșitorulü.

— Muiere! continuä mäsarulü cu amărăciune apoi ãise:

— Lucru firescü, compätimirea pentru unü copilü cum pöte avë locü în inima unei femei, care nici odatä nu a avutü copii!

Dömnä Magdalena Novotny deveni palidä ca unü cadavru; acesta a fostü punctulü celü mai simțitorü alü ființei ei; rana, ce i-au causat'ö aceste, o ardea ca cu focü.

— O, căträ copii ömenilorü desonorați së ai compätimire, căträ tóte adunäturile de cerșitori boemî, ale cărorü mame pöte că au muritü undeva pe gunoiu — și cari vinü acum la Viena, ca së-ți ajute a furä pe brava ta muiere, tu blästëmatule și adusule de apă.

O spumä albä se ivi pe gura mäsarului.

Cine ar fi vëđutü în acestü momentü față palidä a mäestrului și privirea lui înfläcäratä, acela ar fi afirmatü cu tötä siguritatea, cumcä pumnulü nervosü alü mäsarului în celü mai de apröpe momentü va sdrobi limba cea înveninatä. Însë bravulü mäiestru se mai reținü odatä, aruncä o privire la icöna restignirei de pe pärete, ca și cum ar fi cerutü curajü și perseveranță, puse mänilë; în cari încä totü mai ținea epistola, la olaltä ca la rugäciune și apoi ãise cu unü tonü bländü:

— Magdalena, te sfätuescü, nu merge prea de parte. Tóte pe lume își au marginea lorü și chiar și cea mai mare paciință omenëscä së släbesce. Bietulü copilü chiar așa de puținü te va furä ca și mine — elü nu cere nimicü decätü o bucatä de pâne, care trebuie së o dämu și ori-cărui altü invëțăcelü și unü patü miserabilü ca së-și punä capulü obositü. Tu știü, că eu nu primescü buerosü boemî în casä pentru că știu, că nu-i poți suferi.

— Pentru-cä nu-sü bunî de nimica — mormäi madame Drach.

— Da, da — ai dreptate, dar cu bietulü copilü vei face o escepțiune.

— Pentru ce?

— Pentru-cä e unü orfanü, care nu are pe nime în lume.

— E înrudită cu tine?

— Ba.

— Așa-dară ce te interesează?

— Elu e — e —

— Elu e unu spuriu alu domnului Novotny, pe care l'a lăsatu de atâți ani în unu cuiubă boemescu și pe care îl trimite acum mama metresă, pentru că ea are deja câteva dușine de atari tâlharî de ți.

Paliditatea mortală, care acoperi fața măiestrului la aceste cuvinte, era înfiorătoare la vedere, — buzele nu-i tremurau mai puțin ca mâna, când pași cătră icóna lui Christosu, puse două degete pe rama auria a aceleia și dișe serbătorește:

— Iți juru pe domnul și mântuitorul nostru răstignit pe cruce și pe mântuirea sufletului meu, că copilul acesta nu e alu meu.

— Așa? răspunse muierea în unu tonu mai moderat, căci cuvintele seriose ale măiestrului o cutrieraseră și pe ea, însă natura cea rea câștigă îndată preponderanță preste ea și strigă cu unu rîsu diabolicu:

— Ei ce! Cređi tu doră, că eu mă lasu amăgită de o comedie, ce mi-o joci tu. Unu omu de nimica, care frânge muierei sale jurământul, joră și altu jurământu falsu, numai ca să-și petrecă spuriul lui în o casă onestă.

Novotny la atâta răutate deveni descurajat.

— Muiere! muiere! dișe elu respinându greu, ce să faci, ca să te convingu, că tu ești în rătăcire?

— Dela cine e epistola?

— Dela mamă copilului.

— Aha!

— Ea e mórta, dișe măiestrul fără voce.

— Și acum iți trimite copilul tău, scimă noi deja. Celelalte amănunte stau în epistolă; dacă ai tu o consciință curată, apoi lasă-mi epistola să o cetesc.

— E scrisă boemesce, — tu nu o poți pricepe, — răspunse măiestrul și-i arătă epistola, ca să o convingă.

Cu o apucătură repede smulse ea epistola din mânele măiestrului, care nu se cugetase la acea și ridicându-o în susu esclamă cu o iubilarie de unu triumfu răutăciosu:

— Firesce, că eu nu știu boemesce, însă bucătăreșa scie și acea imi va esplică nemșesce din firu în pėru, ce-ți serie concubina ta din Boemia. Apoi vomu vedé, ce e adevăratu în fabula, cu care mai tractatu.

Și pași cu epistola cătră ușă.

Acésta era prea multu. Măiestrul suferise disprețurile ordinare ale muierei răutăciose cu învingerea ambițiunei sale de bărbatu, însă nu putea suferi, ca epistola, care i-a scris'o Maria, să fiă tradusă de buzele mărșave ale unei servitore și curprinsul ei să fie

divulgată mai departe spre batjocura și risul întregei case. Era vorba nu numai despre profanarea amorului său din juneță — unica suvenire deși tristă, dar curată și frumoasă, ce-i mai rămăsese din zilele frumoșe — ci era vorba și de secretul originii lui Procopu, pe care răposata îl puse atātu de ferbinte la inima lui. Ura cea îndelungu îndăușită în pieptul său ajunse la erupțiune, — i se umflară vinele pe frunte, sprincenele i se încrețiră în modu amenințătoru.

Cu doi pași ajunse pe muierea, ce se depărta, o prinse de braț și o aruncă în mijlocul odăiei.

— Stai! strigă elu.

Muierea îl privi, văietându-se cu ochi încruntați.

— Ce? scriși ea — tu eutezi a te prinde de mine, miserabile?

— Tac! — ordonă măiestrul. — Tac! altcu—

— Tu mă ameninți?

— Nu numai te ameninți, ci și faci, răspunse măiestrul și apucându-i ambe mânil, o isbi pe unu scaun.

— Vrei să me omori? Cu atātu mai bine, atunci te-oru spânzura.

— Nu-ți fie frică! nu se plătesce a te trămite înainte de vreme dracului, căruia i-ai servitu, — voiescu să-mi dai epistola.

— O vei căpeta după ce voiu fi înțelesu dela bucătăreșa, ce stă într'insa, mai degrabă nu.

— Epistola nu o va ceti nici bucătăreșa nici altcineva; cuprinsul ei me privesce numai pre mine.

— Aha!

— Dă-mi epistola!

— Ba.

— Nu vrei să mi-o dai de bună voiă?

— Nu, nu, nu! scriși furibunda.

Măiestrul să aruncă asupra răutăcioșei muieri și să încinse o luptă scurtă, în care madame Drach să apėra cu unghile și cu dinți, precând Domnul Nowotny prelângă tótă opintirea și opunerea ei și scose din mână epistola.

— O tu prăpăditule! — sbieră acésta storecându din ochii sėlbaticii nesce lacrimi fătărite, — așa tractezi tu pre biata ta muiere, brava ta soția, care în tótă vieța numai bine ți-a făcutu. Dăi tu pace numai, iți voiu arătă eu — me ducă la poliție, — me despartu — acolo încă voru ceti epistola.

— Pe acésta lume nu o cetesce nime mai multu — răspunse măiestrul Nowotny, ținendu epistola preste flacăra luminei, care în unu momentu prefăcu scrisorea în o masă negră tremurătoare, care să strecură ca cenușă printre degetele mėsarului.

— Depravatul — sbieră din nou madame Drach, care privia acésta operațiune cu o mână infundată — de aici să pôte vedé, câte mișelii trebuie că au statu în acea epistolă, fiind-că ai nimicito.

— Eu vreau să-ți spun, ce a stat în ea.

— Da, dacă te-ai crede!

— Ori mi crede, ori nu, mie mi-e totu atâta.

La totu casul însu vei auzi.

Muierea sări în sus.

— Șed! — porunci maestrul cu o mișcare de mână atâtu de amenințătoare, încatu muiera momentan se puse jos.

— Acum ce mai vrei? — întrebă ea, scrișnind în dinți de mânia și furie.

— Să me ascuți și se iei spre sciință hotărîrea mea.

Și maestrul Nowotny se aședă înaintea muierii rătăcioase, își încrușișă mânila preste pieptu și începă cu unu tonu seriosu și pronunțat:

— Copilul acela, pe carele mânia ta voesce a-lu face fiul meu, este de unspredece ani — tu scii acum chiar așa de bine ca și mine, că eu mai de treispredece ani am venit din Boemia și în totu timpul acesta am rămas în Viena în această casă, fără de a-mi fi vedutu vre-odată patria. Așadară este cu totul imposibilu, ca copilul să fie alu meu.

— Apoi înrudită nu e cu tine, pentru ce te porți așa caldu față de elu? — întrebă baba cu unu tonu, ca și cum s'ar fi liniscitu puțin prin observarea bărbatului seu de a o convinge.

— Vrei să scii, pentru ce me porți astfel față de elu? Pentru că elu este fiul singurei femei, ce am iubit pre lume.

Jalusa scose unu suspin adencu.

— Și eu? — și eu? — se vâetă ea.

— Și pe tine te-ai fi iubit și stimat ca unu bărbat onest, dacă tu însu-ți nu ai fi adus în casa noastră discordia și neînțelegeri.

— Dară cealaltă? — ce a fost, — ce e cu cealaltă? — esclama dōmna Nowotny cu o curiositate sēlbatecă, care trecea tōte marginile și care afla o plăcere a se torturā însași pre sine.

— Vreau să-ți spun, ascultă-me, — continuă maestrul Nowotny. — Mersei la Praga ca caldă tineru, plin de viață și vivacitate, limba mea în conversațiunilă plăcute îmi era mai ascuțită ca gilaul, apoi eram cântărețu, eram vesel. În o casă în Altstadt-Ring, unde am lucrat, am învățat a cunoșce o fetiță, — starea ei nu trebuie să o scii tu, destul atâta, că era frumoasă ca icōna maicii Domnului din biserică și bună și blândă, ca unu āngeru.

Pieptul soției, se rēdică rēspirāndu greu, — căci jalusia retrospectivă e cea mai rea dintre tōte.

— Me apropii de dēnsa cu modestiă, — enară maestrul mai departe, — ea me primia cu amabili-

tate. În descoperi amorul meu, ea îmi rēspunse înroșindu-se că încă me iubesc. O, cine era mai fericit de câtu mine? Lucram ziua și noptea să-mi câștigu bani, să începă în ore-care orașu boemū vreo speculă și să-mi edificu o casă. Iubita mea privia cu bucuriă la diligența mea și îndemnul ei încurajatoru îmi duplica activitatea și-mi oțlea puterile.

Maestrul Nowotny se opri aici.

— Mai departe! mai departe! — îi dīse muiera.

— Fericirea se fină îndată, — continuă mēsariul.

Pentru perfecționarea mea trebuia să călătoresc. Avēndu trebuință de pasaportu trebuia să mergu acasă. Me despărți de Maria mea și plecai la drum. Dificultățile, ce le întâmpinai la facerea pasaportului meu de călătoriă, me reținură mai două luni în Pilsen. Scriam Mariei în tōtă ziua și în fie-care dī primiam rēspunșuri plăcute. Insă diu ce în ce epistolele deveniră mai rari și mai reci, în fine încetară cu totul. Me cuprinse o spaimă fără nume. În fine primindu-mi pasaportul putui plecă. Grăbi la Praga, alergai la Altstadt. Maria nu mai era în acea casă, — înzădar am întreatu după dēnsa — unii dedeau din umere compătimindu-o, alții batjocorindu-o, — în fine mē încredință o gură rea, că Maria a devenit amoresa unui domn mare, care poșede pe piața de cai unu palat și frumoșei sale i-a închiriatu o locuință elegantă în ulița corturilor. — Maria — viața mea, totul meu, — îmi devenise necredincioasă.

— Vedă, acēsta e pedēpsa lui D-șeu, pentru-că înșel muiera, dīse madame Drach.

Maestrul fără a observă acēsta continuă mai departe.

— Aergai în piață și bătui la palatul preastrălucitului domn, dar fui aruncat afară. Aergai în ulița corturilor, unde însă mi-se anunță, că domnișōra nu primesce omeni, pre cari nici nu-i cunoșce. Făcui scandalu, în urma căruia fui depărtat cu poliția.

— Bravo! bravissimo! jubilă madame Drach.

— Durerea, rușinea, disperarea și amorul mē puseră la pat. De ar fi dat Dumneșeu să fi murit atunci, — ar fi fost mai bine și pentru mine și pentru tine. Când în fine palid și slăbit părăsi în botă spitalulu misericordianilor am înțelesu, că Maria cu amoresul ei s'ar fi retrasu la unu bun alu lui. Ascultam aceste sciri cu ore-care desnădejde, ca și c'nd auzim despre unu mortu, pre care l'am iubit și care jace de ani în grōpă.

Fără voiă asculta madame Drach, cu o atențiune încordată enararea adencu simțitoare a bărbatului ei. Se esprimeau nesce simțeminte adenci, cari ea deabia le-ar fi creșut în bărbatul ei serios și închis și cari o făceau să cugete, că ce tesauru a pierdut. (Va urm.)

Despre originea cuvântului „fiasco“.

Omul de multe-ori folosese cuvinte de acele, ale cărora origine nu o scie, ba nici nu i pică în gându a o cercă. Astfel e și cuvântul „fiasco“.

Astă primăveră ședendū la o mesă cu mai mulți colegi de ai mei, ceteam foile magiare cu multu interesu, dar ce se veđi? Ici „fiasco“ colo „fiasco“, astăđi „fiasco“ mâne „fiasco“. Cu tođii sciamu, ce însemnă, dar de originea lui nici capulū nu ne durea. Deodată numai imi pune unulū întrebarea:

— Măi, dacă ești tu cu minte, spune-mi de unde își trage cuvântulū „fiasco“ originea?

Am înlemnitū, imi era rușine a nu scie așa lucru neînsemnatū, dar ce se faci, nu scii și pace buuă. Dar dōmne ertă-me de unde se sciu, dacă nu i-am fostū la botezu, decă nu i-am cetitū celū puținū estrasulū?

Dar cugetați DVōstre, că amiculū meu ar fi sciutū respunde, dacă i-ași fi pusū eu întrebarea acēsta?

Dēnsulū are unū naturelū cam ciudatū, i place sē se arete învētātū și de nu sciam eu ceva și elū scia, imi spunea îndatā, ēr acum tăcea ca copilulū celū vinovatū. Ore de ce? Găciți!!

Era la 10 ore sēra și plecarāmū cu tođii cătră casā.

Din capulū meu nu a pututū eși întrebarea colegulū meu „de unde își trage originea cuvântulū „fiasco“? Aveam și eu acasă vr'o două lexicōne germāne, de când moșulū — dar pentru acea sē nu credeđi că suntū rele — le deschisei iute. Căutai alfabetulū A... B... C... F... Fabel... ecă Fiasco, dar vai sēraculū, sārăcuțulū de mine, că e numai esplicatū, acolo e numai înțelesulū, ce și eu sciam, le luai și le svērlū de pāmētū. Eram neliniscitū! O nōpte grozavā! Mai ca nōptea sântulū Andrei! Tōtā nōptea numai fiasco-urī am visatū. Eram în teatru, — în visū, durere — teatraliștū făceau totū fiasco-urī. Eram pe drumū, totū fiasco-urī vedeam, când deodatā, harū Domnului, se revērsā de điuā, ēr eu cu capulū plinū de fiasco-urī sārī iute susū și iar imi dādū în gândū originea acea batā-o foculū.

A trecutū multū tēmpū de atunci, multe fiasco-urī am avutū și eu de atunci...

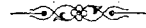
Deodatā în đilele trecute aflai originea cuvântulū a celuiia în nisee foi germane, bucuria mea Dōmne, nu ași fi datū acēsta bucuriā nici pre đece corōne de cele nōuē, ce cugeți când potū eu đice, că sum mai cuminte decātū colegulū meu.

— Ascultā frate — i-ași đice, de ar fi aici — respunsulū adecă originea cuvântulū „fiasco“ o poți afla într'o cāntare vechiā ironicā din Italia. Istoriceulū e următorulū: „In Florența trāia de multū unū comicū fōrte mare și iubitū tare de poporū cu numele Biancolelli. Când pāsia elū pe binā în mascā comicā, glumele cele mai bune le făcea întotdēuna cu ore-careva obiectū, ce avea în mână. In tōtā sēra pāsia elū cu unū altū obiectū, ca sē cāștīge publiculū varietate prin diferite glume, proverbe, prostiū cāntate ori recitate și prin acestea storcea lacremi de risū din ochiū publiculū. Dar scii đisa Romānului „că nu suntū în tōtā điua Pascile“ odatā când pāsī Biancolelli în Pergamo, patria sa, era în mână eu o buteliā, ce purta numele „fiasco“. Pe lângā tōte încordārile, nu i succede a pătrunde la inima publiculū cu glumile sale. Elū firesce observā acēsta. Deodatā māniosū pe „fiasco“ sbierā ca o fiērā cătră dēnsa: „Dute draculū, tu ești de vinā că sum astăđi așa de prostū“. Cu aceste cuvinte aruncā butelia de pāmētū și o căleā cu piciorēle. Publiculū rise și astfelū i succese de astădatā a delectā întrū cātva publiculū“.

De atunci se đice când ore-cuiva nu i succede ceva că acesta a pāțit'o ca Biancolelli cu „Fiasco“. Mai târđiu însă au lāsātū afarā cuvântulū acesta Biancolelli și folosescū numai scurtatū „fiasco“ sēu „a face fiasco“.

Iosifū Siegescu.

Literatură populară.

Doine populare

De pe Lună în Siharia.

Bate-lū Dōmne cu amarū
Pe cin' m'o luatū husarū,
Că pând ce-am hnsārītū
In grea slujbā am truditū
Și 'n rea bōlā am boitū

Bate-lū Dōmne și-lū mai bate
Pe doctorulū din cetate,
Că cātand m'o luatū
Și din satū m'o depārtatū,
Iar când acas' am venitū
Tođi ai mei m'o pārsītū.
Casa o aflai întōrsū,
Și prin curte iarbā grosā,
Prietiniū m'o înșelatū,
Māndra mi-s'a mārītātū.
Bate-o Dōmne cātānie
Multū nācasū mi-o făcutū mie!

Cāntā cuce

Când te-i duce

Cu trei đile mai nainte,
Sē-mi aduci și mie aminte,
Sē mă ducū iarāși la rēu
C'acolo, unde mergū eu
Nici nu-i frunđā, nici nu-i iarbā
Numai sānge pānd 'n barbā,
Nici e tunțū*) și nici e grāu,
Numai sānge pānd 'n brāu,
Nici māndre de sārūtātū
Numai pușce de'npușcatū.

Când poruncā mi-o venitū
'n bātaiā de pornitū,
Rēu māndro m'am supēratū
Inima mi-o mai crepatū,
Că sciut'am eu prea bine,
Că mergēndū eu dela tine —
Inapoi de-oiu înturnā
Pe tine nu te-oiu aflā,
Că mai suntū feciorī ca mine
Ca sē te 'nșele pe tine.

Tu mergi bade eu rēmānū
Cu grōzā și chinū în sēnū,
Dar bādītū, bādīșorū
Scrie-mi o carte de dorū.
Nu mi-o scrie cum se scrie
Că cu tintā argințā,
Și mi-o scrie desū-desuțū
Ca cea ce-i dela drāguțū,
Cine-o prinde s'o citēscā
Lacremile 'lū nāpādēscā

Antoniu Popū.

*) tunțū — cucuruzū, păpușoiu.

Diverse.

Sciri literare.

Ortografia limbei române este titlul unui volumu de 128 pagini 8°, ce d-lu George P. Pârvulescu, avocat în Târgu-Jiu în România, a publicat pentru folosul institutorilor și învățătorilor dela scólele primere, a elevilor dela scólele secundare și a funcționarilor administrațiilor publice, precum și pentru folosul tuturor doritorilor de a cunoște regulele ortografiei române. Prețuțu acestui volumu e unu leu.

Legea de pensiuve învățătorească. In unul din numerii trecuți ai tóiei noastre amú fostú anunțatú, că d-lu Blasiu Codreanu, învățator în Sân-Nicolau-micú diecesa Aradului, a tradusú și esplicatú legea pentru pensionarea învățătorilor. Acéstá lucrare acum a eșitú de sub tiparú și este de mare folosú pentru învățătorii nostri. Se estinde pe 151 pagini și costá 2 coróne și 10 bănuți = 1 fl. 05 cr. spedatá franco.

Revistá nouă. Reuniunea învățătorilor români gr. cat. din jurul Gherlei publicá invitare de prenumerațiune la organul pedagogico-didacticú intitulatú „*Școlá populară*“, ce va începe a apăre în Aprilie a. c. în Gherla cu literile tipografiei diecesane. Scopul acestui organú este în generalú promovarea intereselor școlare prin cultivarea învățătorilor. Fóia va apăre odatá pre septemána — Joia — în formatú octavú mijlociu și va costá pe anú 3 fl. (5 coróne).

Rumänische Jahrbücher este noulú titlu alú revistei politice „*Rumänische Revue*“, a cărei redacțiune a trecutú acum la Sibiu în editura d-lui Dr. W. Rudow. Ca și până acum așa și în venitorú acéstá revistá va fi pentru străinú unú organú de informățiune despre starea și aspirațiunile politice și culturale ale poporului românú.

Alegerea de Metropolitú la Blasiu. Ministrul ungh. de culte, contele Osáky, a adresatú Reverendiss. D-nú Ioanú M. Moldovanú, vicariu capitularú în Blasiu, unú rescriptú cu datul de 17 Ianuarie Nr. 88 pres., în care comunicá acestuia modalitatea, ce are a se observá cu ocasiunea alegerii de Metropolitú ținendá în 16 Aprilie n. c. In urma acestei prea înalte hotăriri alegerea are a se îndeplini prin țidule, pre cari va scrie fie-care alegătorú numele alorú trei inși, pe cari îi voiesce să fie candidați. Alegătorii suntú: membrii capitulului, vicarii foranei arhiepiscopopesei și episcopopesei, egumenulú ordului s. Vasile, doi reprezentanți ai corpului profesoralú din Blasiu, apoi protopopii, viceprotopopii și câte doi reprezentanți din fie-care tractú aparținătorú Archidiecesei, precum și din tracturile anexate alorú diecese, cari însă mai înainte s'au ținutú de Archidieceasa Blasiului și au eserciatú dreptú de alegere cu ocasiunea alegerilor de mai înainte a episcopului respective arhiepiscopului din Blasiu. Comisarii regesei precum și toți alegătorii au să fie în Blasiu în ziua premergătore a alegerii.

Conferință episcopescă. In 28 Februarie n. c. se va ține în Budapesta sub presidiulú primat

lui Vaszary o conferință episcopescă, la care vorú luá parte și prelații noștri români gr. cat. și care între altele se va ocupa și cu cestiunea *autonomiei* statului catolicú și cu regularea câtú mai grabnicá a *congruei*.

Inchisiția „Tribunei.“ Cetimú în „*Tribuna*“, că din Sâmbăta trecutá încóce judele de instrucțiá dela tribunalulú din Sibiu la porunca procurorului supremú din Clușiu a pornitú investigațiá contra personalului dela „*Institutulú tipograficú*“ și dela redacțiunea „*Tribunei*“. Causa acestei investigați ar fi unú articolú „*Repriviri politice*“, ori óre-cari „*scopuri particulare*.“

Cununí intru amintirea iubiților decedați. In numărulú 21 din anulú trecutú alú fóiei noastre amú adusú la cunosțiunea cetitorilor nostri, că in Bistriță s'a luatú inițiativa, ca cu ocasiunea înmormântárilor în locú de cununí pe sicriu să se facá colecte băneseci, cari să formeze unú fondú cu menire filantropicá sub numirea de „*cununí intru amintirea iubiților decedați*“ și îngrijirea sumelorú încurgénde în acestu scopú, s'a concređutú unui comitetú provisorú de dame din locú. Cu ocasiunea trecerei din viață a protopopului Iacobú Popú din Nușfaléu ni se comunicá, că spre scopulú amintitú mai susú au contribuitú Domnii: Ioanú Mărgineanu, căpit. pens. 2 fl.; Dr. Ales. Popú, medicú în Bănatú 10 fl.; Dr. Gavrilá Triponú, adv. 2 fl. Domnii preoți Ioanú Baciú 2 fl.; Stefan Rusú 1 fl.; Ales. Chereșteșiu 1 fl.; Ioanú Popú 1 fl.; Mihaiú Baciú 1 fl.; Nechitá Suia 1 fl.; Chirilá Deacú 1 fl.; Ioanú Rusú 1 fl.; Octavianú Hărșanú 1 fl.; Vasile Nașcu 1 fl.; Petru Tanco 1 fl.; Avramú Hărșanú 1 fl.; Simionú P. Simonú 40 cr.; Matheiu Halesú 1 fl.; Teodorú Popovicú 1 fl.; Eliá Posmușanu 1 fl.; Ioanú Dumbravá 50 cr.; Larionú Cueșdianú 50 cr. și Ioanú Timariu 40 cr. Apoi domnii: Nicolae Hășfeleanú 1 fl.; Dumitru Moldovanú, Monorá 60 cr.; Mihailá Popú, Sântióna 5 fl.; Mihailá Bota 1 fl.; Ales. Popú 20 cr.; Dărilá Pașcu notariu 2 fl.; Nicolae Beșianú, 50 cr.; Vasile Onigașú și Todoranú învățatorú 1 fl., cari contribuitú laolaltá dau suma de 43 fl. 10 cr. Numitulú comitetú de dame în fața acestei frumoșe sume este viu impresionatú și se grăbesce pe acéstá cale a aduce marimonioșilorú contributori multămitele sale cele mai sincere.

Sciri scurte. D-lu Dr. *Teodorú Pascu* medicú în locú și-a mutatú cuartirulú în strada lemmelorú Nr. 5 (casele lui Klein.) D-lu *Nicolae Mateiu*, scriitorú la tribunalulú din locú, a fostú înaintatú la postulú de arhivarú totú la acestú tribunalú.

Necrologú. *Iacobú Popú*, protopopú alú Budacului românú și parochú alú Nușfaléului, fostú prefectú de legiune în anulú 1848, după o viață plină de activitate intru promovarea intereselorú bisericesci și naționale a reposatú în 12 Februarie n. c. în alú 70-lea anú alú etáței și alú 44-lea anú alú preoției și alú fericitei sale căsătorii. Ilú deplângú: Nastasia Popú ca soție, Maria Botta, Dr. Alesandru, medicú în Satnou (Banatú) Ioanú, preotú cooperatórú în Nușfaléu și Simionú, jur. abs. ca fir, precum și alți númeroși consăngenii și afinii. — Depunemú și noi o lacrimá de venerățiune pe morméntulú lui, iar întristatei familii îi adresámú sincerele noastre condolițe.